

POJECIA I ZWROTY ŁACIŃSKIE

1. a posteriori – z następstwa, w drodze indukcji
2. a priori – bez względu na fakty czy argumenty (wnioskować z „góry”)
3. ab initio – od początku
4. accessio temporis – doliczenie czasu
5. accidentalia negotii – dodatkowe części składowe czynności prawnej, podmiotowo istotne składniki treści czynności prawnej
6. actio in rem – powództwa o ochronę praw na rzeczy
7. ad acta (deponere) – odłożyć do akt, do archiwum (przenosić: sprawa zakończona)
8. ad exemplum – na przykład
9. ad hoc – doraźnie, tylko w tym przypadku
10. ad personam – do osób, w odniesieniu do (konkretnej) osoby
11. ad rem – do rzeczy; wrócić do tematu, do sedna sprawy
12. ad vocem – nawiązując do poprzedniej wypowiedzi, do głosu (poprzednika)
13. alieno nomine – w cudzym imieniu
14. altera pars – druga strona, przeciwnik w sporze
15. analogia iuris – analogia z prawa
16. analogia legis – analogia z ustawy
17. argumentum a contrario – uzasadnienie (twierdzenie, dowód) z przeciwności
18. argumentum a maiori ad minus – wnioskowanie z większego o mniejszym
19. argumentum a minori ad maius – wnioskowanie z mniejszego o większym
20. argumentum ad personam – argument odnoszący się do osoby (argument osobisty)
21. argumentum ex (a) silentio – argument z milczenia
22. bona fide – w dobrej wierze
23. casus fortuitus – przypadek losowy
24. casus mixtus – przypadek mieszany
25. causa – przyczyna, powód, podstawa prawna
26. clausula generalis – klauzula generalna
27. clausula rebus sic stantibus – zastrzeżenie, że umowa obowiązuje w istniejących okolicznościach, które nie ulegną zmianie
28. communis opinio – powszechny pogląd, powszechna opinia
29. condicio sine qua non – warunek nieodzowny; warunek bez którego nie może zaistnieć dana czynność
30. consensus – zgoda, porozumienie
31. contra legem – wbrew ustawie, sprzecznie z prawem
32. corpus delicti – przedmiot będący dowodem popełnienia przestępstwa
33. cui bono? – na czyją korzyść?
34. culpa - wina
35. culpa dolo exorta – wina kombinowana
36. culpa in contrahendo – niedbalstwo przy zawieraniu umowy
37. culpa in custodiendo – wina w dozorze
38. culpa in eligendo – wina w wyborze
39. culpa lata – ciężka wina
40. damnum emergens – szkoda rzeczywista
41. de facto – faktycznie, istotnie, w istocie, w rzeczywistości, w praktyce
42. de lege ferenda – co do przyszłego unormowania, co do prawa postulowanego (o ustawie, która ma być uchwalona)
43. de lege lata – z punktu widzenia prawa obowiązującego, (o ustawie obowiązującej)

44. *desuetudo* – utrata mocy obowiązującej aktu prawnego wskutek jego długotrwałego niestosowania lub nieprzestrzegania
45. *diligentia quam suis rebus* – staranność dokładana przy prowadzeniu własnych spraw
46. *dolus directus* – zamiar bezpośredni
47. *dolus eventualis* – zamiar ewentualny
48. *dolus malus* – szczególnie zły zamiar
49. *donatio cum modo* – darowizna z poleceniem/ darowizna obciążliwa
50. *erga omnes* – wobec wszystkich
51. *error facti* – błąd co do faktu (stanu faktycznego)
52. *error in persona* – pomyłka co do osoby
53. *error iuris* – błąd co do prawa
54. *essentialia negotii* – przedmiotowo istotne składniki treści czynności prawnej
55. *ex aequo et bono* – na zasadzie słuszności
56. *ex nunc* – od teraz, od tej chwili
57. *ex officio* – z urzędu
58. *ex post* – po fakcie
59. *ex tunc* – od wtedy, od tamtej chwili, z mocą wsteczną
60. *exceptio veritatis* – zarzut prawdziwości
61. *expressis verbis* – wypowiedziane wyraźnie słowami; dobitnymi słowami, wyraźnie, dokładnie, dobitnie
62. *facta concludentia* – zdarzenia faktyczne, które wyrażają domniemaną wolę danej osoby; wyrażenie określające dorozumiane oświadczenie woli
63. *facta notoria* – fakty notoryjne, powszechnie znane
64. *falsa demonstratio* – mylne oznaczenie (rzeczy albo osoby)
65. *falsus procurator* – pełnomocnik działający bez umocowania
66. *favor debitoris* – ochrona dłużnika, przychyłność dla dłużnika
67. *favor testamenti* – przychylna interpretacja testamentu
68. *fictio iuris* – fikcja prawna
69. *fontes iuris cognoscendi* – źródła poznania prawa
70. *fontes iuris oriundi* – źródła powstania (tworzenia) prawa
71. *forma ad eventum* – forma czynności prawnej zastrzeżona dla wywołania określonych skutków
72. *forma ad probationem* – forma czynności prawnej zastrzeżona dla celów dowodowych
73. *forma ad solemnitatem* – forma czynności prawnej zastrzeżona pod rygorem nieważności
74. *forum contractus* – sąd właściwy ze względu na miejsce zawarcia umowy
75. *forum delicti commissi* – sąd właściwy ze względu na miejsce popełnienia czynu niedozwolonego (miejsce popełnienia przestępstwa)
76. *forum deprehensionis* – sąd miejsca zatrzymania podejrzanego
77. *forum domicilli* – sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania
78. *forum rei sitae* – sąd właściwy ze względu na miejsce położenia rzeczy
79. *hereditas iacens* – spadek leżący, nieobjęty
80. *in absentia* – pod nieobecność, podczas nieobecności
81. *in abstracto* – w oderwaniu od konkretnej sytuacji, ogólnie, abstrakcyjnie
82. *in articulo mortis* – w obliczu (bliskiej) śmierci
83. *in extenso* – w całości, dokładnie, w pełnym brzmieniu
84. *in fine* – na końcu
85. *in flagranti* – na gorącym uczynku
86. *in fraudem legis* – w celu obejścia ustawy

87. *incompatibilitas* – niepołączalność, zakaz równoczesnego piastowania określonych stanowisk publicznych
88. *inter partes* – między stronami
89. *inter vivos* – między żyjącymi
90. *ipso facto* – tym samym, na mocy samego faktu
91. *ipso iure* – mocy prawa (z mocy samego prawa)
92. *iudex inhabilis* – sędzia wyłączony ze sprawy
93. *iudex suspectus* – sędzia podejrzany (o stronniczość)
94. *ius cogens* – przepisy bezwzględnie obowiązujące,
95. *ius dispositivum* – przepisy względnie obowiązujące
96. *ius sanguinis* – prawo krwi (zasada nabycia obywatelstwa)
97. *ius soli* – prawo ziemi (zasada nabycia obywatelstwa)
98. *lege non distinguente* – ustawa nie czyni różnicowania
99. *lex generalis* – ustawa ogólna
100. *lex imperfecta* – norma prawna pozbawiona jakiegokolwiek sankcji.
101. *lex minus quam perfecta* – to norma prawna opatrzona sankcją represyjną (karną).
102. *lex perfecta* – to norma prawna opatrzona sankcją nieważności.
103. *lex plus quam perfecta* – to norma prawna opatrzona sankcją represyjną (karną) oraz sankcją nieważności
104. *lex specialis* – ustawa specjalna, przepis szczególny
105. *lucida intervalla* – przerwy w chorobie psychicznej („jasne przerwy”)
106. *lucrum cessans* – utracony zysk
107. *mała fide* – w złej wierze
108. *modus operandi* – sposób działania
109. *mortis causa* – na wypadek śmierci
110. *mutatis mutandis* – po zmianie tego, co powinno być zmienione
111. *nasciturus* – dziecko poczęte, lecz jeszcze nienarodzone
112. *naturalia negotii* – przedmiotowe nieistotne elementy czynności prawnej
113. *neglegentia* – niedbalstwo
114. *negotium claudicans* – czynność prawna kulejąca (wadliwa)
115. *negotium non existens* – czynność prawna nieistniejąca
116. *non liquet* – nie jest jasne
117. *numerus clausus* – określona liczba, liczba zamknięta, ograniczona, wyliczenie enumeratywne
118. *onus probandi* – ciężar dowodu
119. *per analogiam* – przez podobieństwo, analogię
120. *per facta concludentia* – przez zaistnienie pewnych faktów; w sposób dorozumiany
121. *persona non grata* – osoba niepożądana
122. *post mortem* – po śmierci
123. *praesumptio iuris ac de iure* – domniemanie niedopuszczające przeciwdowodu
124. *praesumptio iuris tantum* – domniemanie możliwe do obalenia
125. *pro publico bono* – dla dobra publicznego
126. *quorum* – liczba członków podmiotu zbiorowego, których obecność podczas głosowania jest konieczna, aby decyzje w nim podjęte były ważne
127. *ratio legis* – podstawa (przyczyna, motyw, cel, sens) uchwalenia danej ustawy
128. *rebus sic stantibus* – przy zachowaniu istniejących okoliczności
129. *reductio ad absurdum* – sprowadzenie rozumowania do niedorzeczności
130. *reformatio in peius* – zmiana na gorsze, zmiana orzeczenia na niekorzystne

131. res iudicata – sprawa osądzona (zakończona prawomocnym wyrokiem)
132. restitutio in integrum – przywrócenie do stanu pierwotnego (poprzedniego)
133. sensu largo – w szerokim znaczeniu
134. sensu stricto – w ścisłym znaczeniu
135. sententia non existens – wyrok nieistniejący
136. successio singularis – sukcesja szczególna
137. successio universalis – sukcesja ogólna (uniwersalna)
138. suo nomine – we własnym imieniu
139. terminus a quo – termin początkowy (od którego rozpoczynają się skutki czynności prawnej)
140. terminus ad quem – termin końcowy (do którego trwają skutki czynności prawnej)
141. terminus ante quem – termin, przed którym coś nastąpiło lub ma nastąpić
142. terminus post quem – termin, po którym coś ma nastąpić
143. terminus praeclusivus – termin ostateczny (prekluzyjny)
144. utilitas publica – interes publiczny
145. vacatio legis – okres pomiędzy ogłoszeniem aktu prawnego a jego wejściem w życie
146. verba legis – brzmienie ustawy
147. vis absoluta – przymus fizyczny
148. vis compulsiva – przymus psychiczny
149. vis maior – siła wyższa
150. votum separatum – zdanie odrębne